

פרשת פי תשא

צִוְיֵי תַעֲשֶׂה לַתּוֹרָה – כִּי תֵשָׂא + פְּרָה

כִּי תֵשָׂא... לַפְקֻדֵיהֶם ← פְּרָה אֲדָמָה – מַה לַּמְּפָקֵד וּלְפְרָה אֲדָמָה ?

פרשתנו פותחת בהנחיות, כיצד נכון לקיים מפקד בעם ישראל, "כִּי תֵשָׂא אֶת רֹאשׁ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַפְקֻדֵיהֶם וְנָתַנוּ אִישׁ לְכֹרֶן נִפְטוֹ לֹה' בַּפְּקֹד אֲתָם". בנוסף לפרשת השבוע, נקרא השבת גם את פרשת "פְּרָה אֲדָמָה", הנקראת מידי שנה, גם בשבת שבין פורים ובין ראש חודש ניסן. קריאה זו, באה להזכיר לעם ישראל, בזמן שביית המקדש קיים, את קרבן הפסח הממשמש ובא. במיוחד, מכוונת הזכרה זו, לכל מי שהוא טמא "טומאת מת", כדי שיוכל להיטהר באמצעות "אֶפְרָה פְּרָה אֲדָמָה". תהליך ההיטהרות אמור לארוך שבוע, ולכן חשוב להתחיל אותו בעוד מועד, כדי שטמאי המתים יוכלו לקיים את סדר הפסח כהלכתו. הפרשייה העוסקת בפרה אדומה, פותחת את פרשת חוקת "זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר צִוָּה ה' לְאָמֹר דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ אֵלֶיךָ פְּרָה אֲדָמָה תְּמִימָה...". סמיכות הפרשיות, נראית לכאורה מקרית וחסרת משמעות, אך על פי פנימיות וחסידות, כל מקרה אינו אלא תזמון מכוון משמיי, כשלפעמים אנו זוכים לראות, חלק מהקשרים שב"צירוף המקרים". ננסה להבין מה פשרה של טְמֵאָה בכלל, ושל "טְמֵאָת מַת" בפרט, ולחפש אחר קשר וזיקה בין שתי הפרשיות.

מהי טְמֵאָה? נצטמצם לסוגי טְמֵאָה החלים על האדם. על דרך הפשט, ניתן להגדיר טְמֵאָה, כמצב שכאשר אדם שרוי בו, התורה אוסרת עליו לקיים פעילויות מסוימות, או להימצא במקומות מסוימים, בגין הקדושה הכרוכה בהם, עד שיטהר את עצמו מטומאתו. קיימים מספר סוגים של טְמֵאָה, בעלי רמות שונות של חומרה, שהחמורה שבהן היא "טְמֵאָת מַת". טְמֵאָה זו חמורה עד כדי כך, ש"טְמֵא-הַמַּת" קרוי בלשון חז"ל, גם "אבי אבות הַטְּמֵאָה". אדם הנוגע בגופתו של מַת למשל, או אפילו שהה לרגע קט, תחת קורת גג אחת, במחיצתו של הַמַּת, הופך להיות טְמֵא-מַת. טומאות נוספות הן למשל, "טְמֵאָת נִידָה", "טְמֵאָת יוֹלֵדֶת" ועוד. ולא קל להבין, מדוע אותו אדם שניסה לעזור למשל, לאדם גוסס ברגעיו האחרונים, שככה עלתה לו, והפך להיות טְמֵא. באותה מידה, הַיּוֹלֵדֶת שהביאה ולד חדש לעולם, הרי קיימה את רצון הבורא, הבא לידי ביטוי במצווה הראשונה שניתנה לאדם - "פְּרוּ וּרְבוּ", ומדוע טמא? מהחומרה המיוחדת לַטְּמֵאָת הַמַּת, ניתן להבין עד כמה גבוהה רמת הקדושה שבחיים "הפשוטים". הקדושה שבחיי האדם באה לידי ביטוי בחיבור שבין האדם ובין האלוקים, בין החומר ובין הרוח, הנשמה המפעמת בו. מתכונת בריאתו של האדם, מעידה על מהותו "וַיִּצְרָה ה' אֱלֹקִים אֶת הָאָדָם עֹפֵר מִן הָאֲדָמָה וַיִּפַּח בְּאַפָּיו נְשֵׁמַת חַיִּים". כל עוד תלוי הדבר באדם וביכולתו, הרי הקב"ה מצווה אותו מפורשות "חַיִּים וְחַמְּוֹת נִתְּתִי לְפָנֶיךָ הַבְּרָכָה וְחַקְלָהּ, וּבְחַרְתָּ בְּחַיִּים!".

ומדוע קרוי מצב זה, בשם 'טְמֵאָה', משורש ט.מ.א? צירוף האותיות של שורש זה, כמו רומז לנו על שני היבטים רלבנטיים למצב חדש זה. האחד, עניינו ירידה ואפילו נפילה, מצד הקדושה, עליה מלמדות האותיות מ'ט', המצביעות כלפי מטה, על התמוטטות (מט לנפול). ההיבט השני הינו אָטָם (אותיות טמא), הרומז על מעין אטימות כלפי הקדושה, על "מחיצה" המפרידה ואוטמת מעבר של האור פנימה. ברגע שהנשמה של הנפטר עוזבת את הגוף, נשאר הגוף כחומר בלא רוח, ואין לך נפילה גדולה מזו, כאשר חלק אלוקה ממעל, שהייתה בתוכו, איננה עוד. הגופה הופכת להיות אטומה לאורות רוחניים, ואינה מושפעת מהם עוד. נסתפק בדוגמא אחת נוספת, אך אותו היבט של העדר חיות, או נפילה/ירידה בחיות, קיים גם בסוגים האחרים. בטומאת הנידה, למשל, באה לידי ביטוי העובדה שהיכולת שהייתה קיימת ברחם, לקלוט ביצית מופרית, ולבנות איתה חיים חדשים, לא מומשה, והרקמה שהגוף הכין לשם כך, נפלטת במחזור. בתקופה זו של המחזור, מאבדת האישה גם את היכולת להתעבר, וליצור חיים חדשים.

מצוות התורה מתחלקות לשלושה סוגים: עֲדוּת, חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים. המִשְׁפָּטִים הם המצוות הנראות לנו מאוד מובנות ומוצדקות, עד כדי כך, שגם אילולא ניתנו לנו בתורה, עשויים היינו לאמצם בעצמנו, באמצעות ההיגיון שלנו. העֲדוּת, הן המצוות שלא היינו מגיעים אליהן באמצעות השכל, אך מרגע שהתורה הבהירה לנו, מה עומד מאחריהן, הרי הן מובנות לנו ומקובלות עלינו. החֻקִּים לעומת זאת, הם מצוות, שאין אנו יכולים לעמוד על סיבותיהן, ועלינו לקיימן, כי כך ציוונו ה' יתברך, אף שיש לנו תמיהות ושאלות לגביהן. דוגמא מובהקת לַחֻקָה, היא מצוות פְּרָה אֲדָמָה, "זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר צִוָּה ה' לְאָמֹר דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ אֵלֶיךָ פְּרָה אֲדָמָה תְּמִימָה...". פרה זו נשחטת ואח"כ נשרפת במתכונת מיוחדת במינה, אך אפרה נאסף ונשמר. כאשר מוסיפים על האפר מים חיים, מתקבלים 'מֵי חֻטָּאת', שבכוחם לטהר (כמו לחטא) אנשים הטמאים בַטְּמֵאָת מַת. אחד הדברים התמוהים במצווה זו, הוא העובדה, שהאדם שהיזו (התיזו) עליו מים אלה, נטהר מטומאתו, בעוד שהכהן שהיזה את המים, נטמא (המים מטהרים את הטמא ומטמאים את הטהור). על מצווה זו אמר שלמה המלך בקהלת, "אֲמַרְתִּי אֲחַכְמָה וְהִיא רְחֹקָה מִפְּנֵי", ואם בחכם באדם כך, הרי כשמדובר בנו, על אחת כמה וכמה. לכן לא ניגע בצד זה של המצווה, אלא ננסה להאיר זוויות אחרות שלה.

נחזור לפרשת השבוע, בה מתוארת המתכונת, שבה מותר למנות את בני ישראל. כאשר התורה מתייחסת לפעולת הספירה היא משתמשת בצירוף לשוני מיוחד, "כִּי תֵשָׂא אֶת רֹאשׁ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַפְקֻדֵיהֶם". ומדוע אין התורה עושה שימוש בשורשים שנועדו מלכתחילה, כמו "כִּי תִסְפֹּר" או "כִּי תִמְנֶה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל"? ועוד יש מקום לשאול באשר למילה "המיוותרת" – "לַפְקֻדֵיהֶם", שהרי לכאורה אינה מוסיפה דבר על מה שנאמר? ומסביר אור-חיים הקדוש, שהתורה באה

לרמז לנו כאן, שכאשר הקב"ה "נושא את ראש בני ישראל", כלומר כאשר הצדיק, המוגדר "ראש בני ישראל", מסתלק מן העולם, הרי זה "לפקדיהם", דהיינו בשל חסרונותיהם. משמעות זו של חיסרון, בולטת במילה **נפקדות** לציון היעדרותו של מישהו. וכפי שאומר הנביא ישעיהו, "כי מפני הרעה נאסף הצדיק", כלומר שהקב"ה, כמו אוסף אליו את נשמתו. על כך אומרים חז"ל, לפי אחת הגרסאות, "כמו שפרה אדמה מכפרת, אף מיתת צדיקים מכפרת". אז מצאנו קשר בין שתי הפרשיות, אך מה הקשר בין מיתת הצדיקים ל**פּרָה אֲדָמָה**?

אם נמשיך הלאה בפרשתנו – **תשא** – נראה שבמרכז עומד חטא העגל, עגל הזהב שעשו להם בני ישראל. וכאן אנו יכולים "לגלות" קשר נוסף, ביולוגי, בין העגל ובין **פּרָה אֲדָמָה** (הרי אמו של עגל היא פרה). ניתן לראות גם קירבה "צבעונית" בין הדברים. חטא העגל נחשב לחטא חמור מאוד, המיוצג בלשון ציורית ע"י הצבע **האדום**, כדברי הנביא ישעיה "אם יהיו חטאיכם כשניים (אדום עז) כשֶׁלֶג ילבינו, אם **יאדימו** כתולע כצמר יהיו". העגל שבפרשתנו, נעשה מזהב, שצבעו נוטה לאדום, ולעומתו, **פּרָה אֲדָמָה**. ומסביר מדרש רבה "משל לבן שפחה שטינף פלטין של מלך, אמר המלך תבוא אמו ותקנח את הצואה. כך אמר הקב"ה, תבוא פרה ותכפר על מעשה העגל".

אם נתמקד במילה **פּרָה**, נגלה שלמילה זו גם משמעות אחרת. השרש **פ.ר.ה** משמעותו **פריון**, **פרייה** ורבייה, ועליו בנויה הברכה, שהיא גם המצווה הראשונה, שנתן הבורא לאדם, "**פרו ורבו** וימלאו את הארץ". זאת אומרת, שהפרה כמו רומזת על החיות בעולם הזה. והיותה **אֲדָמָה**, ג'ינג'ית, רק מעלה את מפלס הנמרצות והחיות. כדי להכין את מי **החטאת**, יש לשרוף את **הפּרָה האֲדָמָה** כליל. טבעה של האש, שאף היא אדומה, לעלות למעלה. התוצאה היא – אפר (אותיות דומות לאלה של **פּרָה**), המייצג את היפך החיות. כאשר אברהם אבינו מתייחס לעצמו בביטול, בפנותו אל הקב"ה, הוא אומר על עצמו, על דרך משל, "ואנכי עפר ואפר". לאפר היה עבר, אך עתיד, אין לו. אין בו חיות, ולא אמור לצאת ממנו כלום. ודווקא ממנו, מצווה אותנו התורה, "ולקחו לטמא מעפר שרפת החטאת ונתן עליו מים חיים אֶל כְּלִי", ואז, הופך האפר את המים ל**מי חטאת**, מים המטהרים את **הטמא בטמאת** מת. האפר הזה כמו מקים לתחייה רוחנית, את מי שעבר מעין מיתה, **איטום** רוחני.

וניתן לערוך הקבלה, ולמצוא באמור לעיל, רמז לגבי מעגל החיים שלנו. "**כי תשא את ראש בני ישראל**", כאשר אבי המשפחה, או אדם גדול, היקר לנו מאוד וקרוב אלינו קרבת נפש, הולך לעולמו, הרי אז, אנו מרגישים כאילו חרב עלינו עולמנו. אנו נטמאים **בטמאת** מת, כי אנו לא רואים עוד טעם בחיים, ואנו לא מאמינים שנוכל להתמודד עימם בלעדיו. אנו חווים נפילה רוחנית גדולה, וכמו מתנתקים מהחיות ונאטמים כלפיה. אם נבחן את הדברים לאשורם, נגלה שהצער הגדול שלנו, אינו בעבור, שהרי הוא עבר לעולם שכולו טוב. אנו בוכים על עצמנו, על האבידה שאיבדנו, "**לפקדיהם**", לחסרונם של המתאבלים. כיצד נוכל אנו הקטנים, למלא את מקומו, או לתפקד בלעדיו? כאן משתקף אולי גם הפתגם של רבי עקיבא, "יותר ממה שהעגל רוצה לינק, פרה רוצה להניק". כל מהותה של האם, בבניית הבנים, ובדאגה להם. רמז לכך ניתן למצוא באותיות של שמה: '**אָם**', כאשר האותיות הבאות בעקבותיהן, הן '**בָּן**' (**אָ** ← **בָּ**, **ס** ← **ן**). כאשר היה הצדיק בחיים, לא הרגשנו משום מה, כל צורך לחקות אותו ואת פועלו. ישבנו בצילו, ו"יצאנו ידי חובה" בקיומו ובפעילותו. תחושה זו, של אין צורך או אין טעם לפעול, באה לידי ביטוי בפתגם בארמית "שרגא בטיהרא לא מינכר". משמעות הפתגם בלשון הקודש, "אורו של הנר אינו ניכר בצהרים", כי אורה של השמש מאפיל עליו. וכאשר נלקח אותו צדיק, אז מגיע הרגע של "**לפקדיהם**", הגיע הזמן ל**פקוד** אותם, את אלה שנשארו, **שיתפקדו**, שיציבו את עצמם כאיברים פעילים, בתוך מסגרת העשייה. המושכות עוברות אלינו, להנהגתנו, "במקום שאין איש, היה אתה איש".

ואיך נעמוד במשימה, אם לא שמנו לב לדרך הנהגתו של הצדיק, בעודו בחיים? התשובה לכך היא "ונתנו איש **כפר** נפשו... זה יתנו כל העבר על הפקדים, מחצית השקל, בַּשֶּׁקֶל הקֹדֶשׁ". די במתן מחצית השקל, אנו נותנים את עצמנו, החצי שנשאר. עלינו לרצות ולהשתדל, ל**כפר**, היינו לסלק את הקליפה, את השכבה האוטמת (**כפר** = **זפת**), ולאפשר למים החיים, לכוח החיות שבנו, להתחבר אל האפר שנתר ממנו. אם הנתונה שלנו היא "**בַּשֶּׁקֶל הקֹדֶשׁ**", ברצון אמיתי לפעול, מצד קדושת החיים, מצד הנשמה, כי אז נזכה ל-"**כי תשא את ראש בני ישראל**", דהיינו "הראש הקטן" שהיינו קודם לכן, **ינשא** ויגדל בע"ה. על כוחם של הצדיקים, אומרים חז"ל, "במותם יותר מאשר בחייהם". ומתקיים פה תהליך העשרה דו-כווני, תהליך של רצוא ושוב. מחד, "במותם ציוו לנו את החיים", ואנו מתחילים, בעזרת החצי השני, "האפר" שהותירו לנו, הפתח שפתחו לנו, לחיות ולהביא את עצמנו ואת נשמתנו לידי ביטוי, כדי למלא את התפקיד שלשמו ובעבורו, באנו לעולם הזה. ואילו הם, הנפטרים, כאשר אנו יוצקים מים חיים על אפרם, ו"אין מים אלא תורה", הרי אנו כמו מחיים אותם, "מה זרעם בחיים, אף הם בחיים". וכאן נסגר המעגל של תיקון החיסרון "**לפקדיהם**", בהתפקדות שלנו, אנו **נושאים ראש**, ראויים ל**מניין** ומאירים, וכמו מקימים לתחייה את האפר, והופכים אותו ל**פּרָה אֲדָמָה**, פוריה ומניבה.

דבר חסידות

שאלו את הרבי מהר"ש (רבנו שמואל): כאשר נכנס לרבי יהודי עני, עונה לו הרבי מייד, ואם יהודי עשיר הוא – לוקח זמן עד שהוא עונה לו. מפני מה [השוני ביחס אליהם]?

ענה ואמר: כשנכנס עשיר, ומתחיל לספר על מצבו, חולף זמן עד שמתגלה כי גם הוא עני...

(מתוך ליקוטי דיבורים, אדמו"ר הריי"צ)

שבת שלום ומבורך

חנן חנן

אם אינך מקבל את הגיליון ישירות, וברצונך לקבלו **חינם**, אנא פנה אל ghananv@gmail.com או לטלפון 052-569-9691.